

а також суттєво допомагають батькам у практичному та психологічному аспектах виховання підростаючої особистості.

Список використаних джерел

1. Блажко О. Робота вихователів ЗДО з батьками. Young Scientist. № 10.1 (50.1), 2017, 21 с.
2. Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників / С. Страшко, М. Гринькова, Л. Животовська. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2001. 10 с.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
4. Сучасні підходи до організації взаємодії ДОП з сім'єю. URL: http://ni.biz.ua/14/14_9/14_9865_sovremennye-podhodi-k-organizatsii-vzaimodeystviya-dou-s-semey.html

УДК 373.2.035:172.15]:908

Касич А.Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Манжелій Н.М.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО РІДНИЙ КРАЙ ЯК СКЛАДОВУ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті висвітлюється проблема патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Аналізуються нормативні документи щодо патріотичного виховання дошкільників. Розкриваються поняття «патріотизм», «національно-патріотичне виховання», «рідний край». Зазначаються науковці-дослідники, що присвятили роботи проблемі патріотичного виховання.

Ключові слова: *патріотизм, національно-патріотичне виховання, дошкільний вік, рідний край.*

Постановка проблеми. Виховання особистості в закладі дошкільної освіти має бути спрямоване на розвиток патріотизму – любові та поваги, перш за все, до своєї сім'ї, освітнього закладу, міста, держави. І проблема полягає в тому, що дитина дошкільного віку поняття «патріотизм» розуміє поверхнево. Тому завдання сучасного закладу дошкільної освіти – формування громадянина-патріота, здатного розбудувати суверенну Україну, творчої особистості з високим рівнем інтелектуального і духовного розвитку. За таких умов заклад дошкільної освіти стає важливою ланкою виховання свідомих, активних високоморальних громадян Української держави, місцем емоційно-психологічної захищеності і душевного комфорту особистості дитини-дошкільника, конструктивної співпраці та

взаєморозуміння, ланкою, де формується національна свідомість, громадська зрілість, соціальна відповідальність за долю Батьківщини, за свою роль у національно-культурному відродженні України, її розквіті [6, с.34].

Конституції України, Національній доктрині розвитку освіти України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Законі України «Про освіту», програмі «Базовий компонент дошкільної освіти» та інших державних нормативно-правових документах як стратегічні визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України як світоглядного чинника.

Щоб виховати справжніх синів і дочок свого народу, палких патріотів держави, які були б віддані волелюбним заповітам дідів і прадідів і брали активну участь у розбудові незалежної України, варто цілеспрямовано, систематично і послідовно формувати у дітей історичну пам'ять та історичну свідомість. Зміст цих провідних наукових понять є тією підвалиною, на якій можна успішно виховувати глибоку і багатогранну особистість, громадянина України.

Ефективним засобом патріотичного виховання дітей дошкільного віку є краєзнавство. Краєзнавство у ЗДО розглядають як організовану і керовану педагогом багатогранну пізнавальну пошуково-дослідницьку, суспільно-корисну працю дітей, спрямовану на комплексне вивчення рідного краю (природа, побут, господарство, культура), з посиленою участю їх в охороні та збереженні здобутків національної культури і навколишньої природи. Краєзнавство є однією з важливих основ у зміцненні зв'язку ЗДО з життям, працею дорослих.

Аналіз наукової літератури. Проблему патріотичного виховання дітей засобами краєзнавства вивчали Г. Біленька, О. Губка, П. Ігнатенко, М. Кравчук, В. Кузя, Ю. Руденко, М. Стельмахович, Є. Сявакко, Д. Федоренко, педагоги-практики, методисти Л. Білецька, О. Вронська, В. Гамажана, В. Каюкова, О. Ковальчук, Д. Погребенник, В. Сухомлинський. Незважаючи на глибину цих праць, питання патріотичного виховання дітей дошкільного віку засобами краєзнавства ще недостатньо висвітлено в наукових дослідженнях.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей формування знань у дітей дошкільного віку про рідний край як складову патріотичного виховання

Виклад основного матеріалу. Проблема патріотичного виховання завжди займала одне з провідних місць у вітчизняній педагогічній та

філософській думці. У сучасній літературі патріотичне виховання трактується як виховання, що формує усвідомлення своєї причетності до історії, традицій, культури свого народу, любов до своєї Батьківщини, вболівання за долю свого народу, його майбутнє [5, с.25].

У філософському словнику патріотичне виховання розглядається як виховання, змістом якого є любов до Вітчизни, відданість, гордість за її минуле й сучасне прагнення захищати інтереси Батьківщини. Це визначення актуалізує роль патріотичного виховання, оскільки саме через активну діяльність людини на користь суспільства виявляються її справжні почуття [3, с.19].

Історично склалося так, що кожне покоління завжди турбувалося, хто прийде йому на зміну, буде примножувати багатство держави. І завжди завдання виховання патріотичних почуттів стояло як одне з найголовніших. Сьогодні, коли йде реформування системи освіти України, в тому числі і дошкільної, питання формування особистості, якій притаманні високі моральні якості є дуже важливими. Невипадково у Базовому компоненті дошкільної освіти записано: «... дошкільний заклад відповідальний за процес соціального розвитку особистості, покликаний полегшити її входження у широкий світ і розвинути внутрішні сили – патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язане з ними». Не в школі, а значно раніше, з молоком матері дитині прищеплюється любов до своєї родини, домівки, своєї землі, на якій вона народилася [1, с.13].

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, сповідуючи історичний підхід патріотичного виховання дітей дошкільного віку, актуалізує його народознавчі, українознавчі та краєзнавчі напрями. Базовий компонент дошкільної освіти України орієнтує на опанування знань про нашу державу, виховання поваги до державних символів. Старші дошкільники мають знати прапор, гімн, герб України, назву її столиці. Необхідно виховувати у них громадянські почуття, вміння поводитися під час звучання Державного гімну, з повагою ставитися до Гербу і прапора України. Старші дошкільники мають знати назви великих міст України, значущі географічні назви (Карпатські гори, Дніпро), пам'ятні місця (Тарасова гора у Каневі, заповідник Асканія Нова тощо). Ознайомлювати з визначними історичними датами, залучати до участі в їх відзначенні [1, с.12].

Учити розуміти та поважати споконвічні традиції, звичаї, символи українського народу. Знайомити з назвою рідного краю, міста, села, з відомими пам'ятками культури, легендами, оповідками, бувальщинами

рідного краю. Виховувати почуття приналежності до свого народу, його духовності і матеріальної культури, яку слід оберігати і збагачувати. Вже у молодшій групі діти мають знати назву рідного міста (села), а в середній – повинні мати певні уявлення про Батьківщину («Батьківщина – це місце, де людина народилась і живе, де народились і живуть її батьки. Вона така ж рідна для людини як її батьки, тому й називається Батьківщиною. Наша Батьківщина – України»). Діти повинні знати, що люди, які мають спільну Батьківщину – це народ, а ті, що народились і живуть в Україні – український народ. У народі з роду в рід передаються мова, пісні, казки, приказки, загадки, повага до старших, любов до дітей і рідного дому. Програма для старших дошкільників також передбачає формування у дітей уявлень про історію рідного міста (села), походження його назви і назви вулиць, географічні та історичні пам'ятки рідного міста [4, с.121].

На думку А. Богущ та Н. Лисенко система краєзнавчої роботи у ЗДО має відповідати таким основним вимогам: ідейність (у правильному розумінні); науковість і доступність; комплексність і систематичність; плановість, наступність, гласність; оптимальне поєднання пізнавально-пошукової і суспільно-корисної праці; спілкування дитячих колективів з місцевими установами і організаціями, які мають безпосереднє відношення до краєзнавчої діяльності; поєднання самостійної краєзнавчої діяльності дітей з кваліфікованим керуванням з боку дорослих [2, с.86].

Рідний край – це рідний дім, дорогий і близький серцю кожної людини. Наш спільний дім (Полтавщина) утворився багато століть тому назад. Його історія і сучасність сповнені складними і суперечливими подіями, бурхливими, трагічними, славетними. Сьогодні Полтавщина є відомим промисловим, транспортним регіоном, великим освітнім і культурним центром України. Вражають її природні ландшафти, мальовничі куточки, природні пам'ятки. Та найбільша цінність Полтавщини – люди, які живуть і працюють, щодня створюють матеріальні та духовні блага, що стають національним багатством нашої держави [26, с.90].

До ефективних методів і форм організації роботи по ознайомленню старших дошкільників з рідним краєм належать: екскурсії вулицями рідного міста, до історичних пам'яток, визначних місць; екскурсії до лісу, парку, на луки; розповіді вихователя; бесіди з цікавими людьми, узагальнюючі бесіди; розгляд ілюстративних матеріалів; читання та інсценування творів художньої літератури; запрошення членів родини у дитячий садок; зустрічі з батьками за межами дошкільного закладу за місцем роботи [4, с.301].

Таким чином, ознайомлення дітей з рідним краєм здійснюється як комплексне розв'язання пізнавальних, навчальних, виховних та мовленнєвих завдань: розвивати пізнавальну активність дітей, прагнення якомога глибше пізнати свій народ, свої національні корені; формувати стійкий інтерес до народознавчого матеріалу, бажання пізнати його глибше, навчити використовувати свої знання у побуті, власному дитячому житті, запам'ятовувати вірші, прислів'я, приказки; прищеплювати дітям елементарні трудові навички, пов'язані з народними ремеслами.

Висновки. Підводячи підсумки, можна сказати, що одним із основних напрямів патріотичного виховання є краєзнавство»; «краєзнавство – це вивчення дітьми на заняттях природи, соціально-економічного і культурного розвитку краю: дошкільного мікрорайону, села, міста, району, області». З'ясували особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм. Організація роботи по ознайомленню дошкільників з рідним краєм здійснюється як вирішення завдань Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Робота здійснюється як комплексне розв'язання пізнавальних, навчальних, виховних та мовленнєвих завдань. У процесі вирішення завдань по ознайомленню з рідним краєм вихователь має змогу: розвивати пізнавальну активність дітей, прагнення якомога глибше пізнати свій народ, свої національні корені; формувати стійкий інтерес до народознавчого матеріалу, бажання пізнати його глибше, навчити використовувати свої знання у побуті, власному дитячому житті, запам'ятовувати вірші, прислів'я, приказки; прищеплювати дітям елементарні трудові навички, пов'язані з народними ремеслами.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. *Дошкільне виховання*. 2021. № 1. С. 6-19.
2. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі. К.: Вища школа, 1968. 120 с.
3. Козлова А. Патріотизм як дія. Про те, що таке патріотичне виховання та як його здійснювати. *Дитячий садок*. 2020. № 15/16. С. 18–25.
4. Рідний край: Навчальний посібник з народознавства. Х.: Основа, 1993. 620 с.
5. Смольникова Г. Виховуємо патріотичні почуття змалку. *Дошкільне виховання*. 2018. № 8. С. 24–26.
6. Яцюк Н. В. Патріотичне виховання дошкільників. *Бібліотечка вихователя дитячого садка*. 2016. січ. (№ 1). С. 34–35.